

daar door De Wever vermeld. Desondanks zijn ook nu de vegetatieverschillen tussen de Z.O. en Z.W.-geëxponeerde delen van het reservaat erg opvallend.

⁴⁰ De Driedistel komt momenteel zowel op de Oost- als de Westhelling voor en is vanaf '79 aanzienlijk toegenomen.

⁴¹ De Koninginnepage is al sinds lang niet meer waargenomen, de andere soorten komen nog wel voor. De Bemelerberg stond bekend om zijn indrukwekkende insektenrijkdom (met name vlin-ders, kevers en sprinkhanen). Aan een dagvlinder-inventarisatie wordt sinds kort ge-werkt.

⁴² Dit is de Nevencluytsberggroeve. Achter in het stelsel treffen we de volgende inscriptie aan: "Anno 1780 is Johannes hinderix uit Maastricht in desen bergh gewesen met een kar om blokken te laeden".

Op grond van diverse aanwijzingen is het ge-deelte bij de ingang veel ouder.

⁴³ Dit is een verouderde naam. Tegenwoordig heet dit verbond het Cymbalarium-Asplenion Segal 1969 (WESTHOFF en DEN HELD, 1975).

⁴⁴ Voor zover mij bekend is de Bemelerberg de enige plaats in Nederland waar ook nu nog Muur-varens in natuurlijke rotsspleten voorkomen. El-ders in Nederland is de Muurvaren vrij algemeen in de voegen van metselwerk.

⁴⁵ Nog steeds broedt de Torenvalk in de ondiepe rotsnissen van de Strooberg. Andere nog voor-komende rotsbroeders zijn Steenuil, Holenduif, Winterkoning en Zwarte roodstaart. Een inventa-risatie van de in het reservaat voorkomende vol-gesoorten is in voorbereiding.

⁴⁶ Vooral deze laatste opmerking dient ons allen zéér ter harte te gaan: de Bemelerhei is een na-

tuurmonument dat door zijn eeuwenlang continu beheer een overweldigende diversiteit aan le-vensvormen heeft opgebouwd. Als zodanig ver-tegenwoordigt dit reservaat waarden die te ver-gelijken zijn met natuurmonumenten als de St. Servaas, de Nachtwacht of de Van Tienhoven-molen (gelukkig is de restauratie aanzienlijk goed-koper!) Terwille van onze kinderen is het onze plicht deze schatkamers van biologische diversi-teit in stand te houden.

Literatuur

- ANONYMUS, 1960. Verslag van de maandverga-dering. Natuurhist. Maandbl. 49. p. 27-34.
DIEMONT, W.H. en J.H.M. VAN DE VEN, 1953. De kalkgraslanden van Zuid-Limburg. Publicaties van het Natuurhist. Genootschap in Limburg Deel VI. Maastricht.
DUMOULIN, L.J.G., 1868. Guide du Botaniste dans les environs de Maestricht. Maastricht.
ELLENBERG, H., 1978. Vegetation Mitteleuropas mit den Alpen in ökologischer Sicht. 2e Aufl. Stuttgart.
GRAAF, D. Th. DE, en W. SIMONS, 1980. De akker-geelster (*Gagea villosa* (Bieb.) Duby) weer in Zuid-Limburg gevonden. Natuurhist. Maandbl. 69: 137-140.
HEIMANS, J., 1939. De Bemelerberg. Ned. Kruidk. Archief 49: 59-64.
HENNEKENS, S. en J. SCHAMINÉE, 1980 Fenolo-gie van de Bemelerberg. De Levende Natuur 82: 17-27.
HENNEKENS, S., 1982. Het beheer van Krijthel-ingraslanden in Zuid-Limburg. Natuurhist. Maandbl. 71: 114-121.
HENNEKENS, S., H. HILGERS en J. SCHAMINÉE, 1982. De botanische waarde van de Bemelerberg (Zuid-Limburg). De Levende Natuur 84: 47-53.

- HILGERS, J.H.M. 1967-1973. De achteruitgang van de Orchidaceae in Zuid-Limburg I t/m XIII. Natuurhist. Maandbl. 56-62.
HILGERS, H.P.M., 1980. Heidevelden in Zuid-Limburg. Natuurhist. Maandbl. 69: 170-182.
HILGERS, H.P.M., 1982 a t/m d. De Bemelerhei I t/m IV. Limburgs Landschap 33: 7-9, 34: 8-12, 35 en 36 in prep.
HILGERS, H.P.M., 1982. De vegetatiesuccessie op de Bemelerhei van ± 1800 - 1979. Rapport Limburgs Landschap. Venlo.
KREUTZ, C.A.J., 1981. De orchideeën van Zuid-Limburg. Resultaten van een totale inventarisatie in 1980, 1 t/m 4. Natuurhist. Maandbl. 70: 35-39, 51-55, 86-93, 105-108.
LELY - VAN BOMMEL, C.M.C. en A.E.A.M. VAN NIEKERK-BROUWER, 1969. Een onderzoek naar de vegetatie op de Bemelerberg. Doctoraal ver-slag R.U. Utrecht.
MENNEMA, J., A.J. QUENÉ-BOTERENBROOD en C.L. PLATE, 1980. Atlas van de Nederlandse Flo-ra. Deel I. uitgestorven en zeer zeldzame planten. Amsterdam.
ROMPAEY, E. VAN, en L. DELVOSALLE, 1972. Atlas van de Belgische en Luxemburgse Flora. Brus-sel.
WEEDA, E.J., 1979. Over het vroegere voorko-men van *Chenopodium vulvaria* L. in Nederland. Gorteria 9: 341-342.
WEVER, A. DE, 1930. Orchideeën. Maandblad Natuurhist. Gen. Limb. 2. (5).
WEVER, A. DE, 1940. *Spiranthes spiralis*. Natuur-hist. Maandbl. 24: 28.
WESTHOFF, V. en A.J. DEN HELD, 1975. Planten-gemeenschappen in Nederland. Zutphen.
WESTHOFF, V., 1982. De kalkgraslanden van Zuid-Limburg. Natuurhist. Maandbl. 71: 23-25.
WILLEMS, J.H., 1982. Het Brachypodio-Sieglingietum Will. et Blanck. 1975 in Zuid-Limburg. Gorteria 11: 14-21.

Boekbespreking

Gesteenten en mineralen verzame-len

P. Bormans. Utrecht/Antwerpen, Het Spectrum, 1982. 119 blz., afbn., reg., lit. opg. Prismaboek no. 2005. Prijs: f 12,50.

Dit Prisma-boek is in 11 hoofdstukken ingedeeld. De eerste drie hoofdstukken behandelen het kris-tal. De daarop volgende 4 hoofdstukken gaan over de atoomopbouw, de kleur, de vorm en de indeling van de mineralen. De laatste drie hoofd-stukken hebben betrekking op het verzamelen, het determineren en op de vindplaatsen van mi-neralen. In de tekst zijn 47 figuren en 30 tabellen opgenomen. In afzonderlijke katernen zijn 13 kleu-renfoto's toegevoegd. Verder zijn er 5 bijlagen, een register en achter ieder hoofdstuk een litera-tuuropgave.

De auteur zegt in zijn voorwoord: "Dit boek is bedoeld om de beginnende verzamelaar een kijk in de wereld der mineralen en gesteenten te ver-schaffen en de leemte op te vullen tussen de foto-en de studieboeken". Met deze doelstelling heeft de auteur aangegeven dat er bij de beginnende verzamelaars beoefte bestaat aan een boek waarin de eerste beginselen beschreven staan

van het verzamelen. Jammer genoeg is hij, even-als zijn vele voorgangers, er niet in geslaagd deze leemte op te vullen. Tussen het mooie fotoboek (dat verwondering kan wekken voor mineralen) en het studieboek (dat informatie geeft) hoort ei-genlijk een boek te komen dat dáár begint waar iedere beginnende verzamelaar moeilijkheden mee heeft: de vraag te beantwoorden waar en hoe men zelf mineralen kan zoeken en vinden. Het zelf zoeken en vinden van mineralen is en blijft immers de stimulans om zich verder in het onderwerp te verdiepen.

Zodoende wenst iedere beginnende verzamelaar zich een boek waarin men een handleiding vindt bij het zoeken van vindplaatsen en vervolgens hoe men zijn vondsten kan doen. Daarna wil men weten wat men gevonden heeft en pas in het laatste stadium wil men mogelijk iets meer weten over de theoretische achtergronden. Jammer ge-noeg beginnen bijna alle boeken over mineralen en gesteenten met het spuien van theoretische kennis. Men geeft alle mogelijke definities, uit-voerig worden samenstelling, vorm, kleur en sys-tematische indelingen beschreven om tenslotte ook een paar woorden aan het verzamelen te wijden.

De auteur van het boek "Gesteenten en minera-len verzamelen" is mijns inziens niet geslaagd een boek te brengen waarnaar de verzamelaars uitkijken. De titel is misleidend. Een betere titel had kunnen zijn: *Iets over mineralen en gesteenten*.

P.J.F.

Rectificatie

In het vorige nummer van het Natuurhistorisch Maandblad is tot onze spijt in het artikel door Eugène Dubois, ontdekker van de rechtop-gaande aapmens, door B. Theunissen en J. de Vos een regel weggevallen. Op bladzijde 111 moeten aan de eerste zin van de linker kolom enkele woorden worden toegevoegd, waardoor de volledige zin luidt: Daarnaast bleef Dubois zijn gehele leven directeur van de "Collectie Dubois" en was hij vanaf 1897 tot zijn dood curator van het paleontologisch-mineralogisch kabinet van Tey-lers Museum te Haarlem.